

Synpunkter på inflationen i Finland

I en kommentar till Ekonomisk Debatts inflationsnummer 4/81 menar Bo Nikander att man i varje fall för Finlands del starkare måste betona lönerna och fackföreningarnas roll i inflationsprocessen.

I *Ekonomisk Debatt* 4/81 behandlades den svenska inflationen och många intressanta synpunkter framfördes angående inflationens orsaker. Här skall inflationen i Finland granskas med utgångspunkt från pris- och lönestatistiken, och ett försök till analys av orsak och verkan göras.

Figur 1 visar den totala lönehöjningen, inflationen och den reala köpkraftförändringen. De onormala förhållandena under och efter Koreakriget karaktäriserades av ett starkt politiskt agerande. Det laborerades bl a med stora stödpremier, varigenom en konstgjord deflation uppstod 1954 och 1955. Den fick betalas efter den misslyckade generalstrejken 1956. En annan följd av denna var att fackföreningarna ägnade sig åt inre stridigheter i flera år, och arbetsgivarna bestämde avtalen.

Inflationen var låg 1957–63 och reallönerna började stiga fr o m 1959. Åren 1969–72 växte köpkraften starkt, medan inflationen var måttlig. Detta berodde delvis på att det var högkonjunktur i köparländerna, men även i hög grad på det stabiliseringsavtal som slöts 1968 mellan arbetsmarknadsparterna. Härvid avskaffades bl a all slags

indexbindning, både av löner och priser, men också de indexbestämmelser avskaffades som funnits några år för banklån och bankränta.

De fyra följande åren var de bästa som landet upplevt i fråga om köpkraftsökning. Åren 1973–76 rådde en utpräglad högkonjunktur med brist på arbetskraft. Öljeprisernas stegring i januari 1973 gav impuls till prisstegringar som följdes av mycket starka krav på löneökningar. Resultatet blev den största inflationen under hela den här behandlade tidsperioden men reallöneökningarna blev obetydliga.

Det finns uppenbart en process inom fackföreningsrörelsen som driver på höga nominella lönehöjningar. De ledande männen förstår, som stabiliseringsavtalet 1968 visade, hur det ekonomiska livet fungerar. Det förefaller som om det är ombudsmän och lägre fackföreningsledare som önskar stora lönehöjningar för att det skall synas att de arbetar för medlemmarna. I Finland är det dessutom tydligt att kommunisterna ständigt profilerar sig gentemot socialdemokraterna, och vill framstå som de som arbetar mest för medlemmarna.

Man kan förstå att det innebär prestigeförlust för en fackföreningsman om han skulle föreslå en löneökning med 5 procent, då medlemmarna i årtal vant sig vid tex 10 procent. Här skulle en bättre kännedom om orsak och verkan vara nyttig för alla parter.

De slutsatser man kan dra av förloppet i Finland, är att den viktigaste faktorn till inflationen är lönehöjningar, som är så stora att priserna måste höjas. Lönehöjningar som framtvings enbart av prestigeskäl är vanligen så stora att ett prisskred ej kan undvikas. Självfallet verkar utifrån kommande prishöjningar i samma riktning, men de kommer inte regelbundet varje år.

BO NIKANDER är finsk diplomingenjör.

Figur 1. Lönestegring och inflation i Finland 1953–80.

